

Vychovatelské Listy.

Hlas učitelů katolicky smýšlejících.

Ve všech věcech sebe samého vydávej za příklad dobrých skutků,
v učení, v celosti, ve vážnosti. Tit. 2, 7.

O škole obecné.

Na katolickém sjezdě v Kroměříži přednesl nadučitel *J. Apetaur*.

Dvěký boj nevěry proti zjevenému náboženství dospěl až ke kořenu zřízení společenského, k rodině, dospěl i k těžišti zřízení školského, ku škole národní. Tam zajisté bude boj ten dobojován, rozhodnut. Rodina a škola národní, toť dvě tvrze, k nimž vysílají odpůrcové víry střely bořivých svých snah; rodina a škola národní, toť dva chrámy, jichž Bohem samým určený účel a ráz obhájiti a zachovati se přičiňují se všichni, kdo žijou víru zachovali v srdcích svých.

Jsem pověřen úkolem promluvit o škole národní s hlediska víry naší, mám naznačiti, jakou národní školu přeje si míti katolický lid.

Nespornou — trvám — je první věta navržené resoluce: Škola obecná buď v prvé řadě ústavem vychovavacím. Dokládám ji jen slovy našeho mistra učitelův, Jana Am. Komenského: »Obsah toho, k čemuž nevyhnutelně mládež vedena býti má, to je troje: víra a pobožnost, mravové a ctnosti, jazyků a všelijakých lidských umění povědomost a to pořádkem tím, jakž tuto připomenuto a ne naopak; napřed jmenovitě pobožnost, pak mravy, naposledy umění literní, avšak i tu, co se získati můž', to nejlíp.«

Působení však mnohých škol národních po směru vychovatelském posuzuje spisovatel a učitel — (a až do předčasné smrti své horlivý přispěvatel »České školy«, listu dojísta nikoli »klerikálního«) — Ěm. Mako-
vička: »Říci, že o mravy dětí svých se nestaráme, bylo by křivdou. Ale jisto jest, že staráme se o ně jen mimochodem, jen nahodile, ačkoli je to věc nutnější a důležitější, než všechny naše vědomosti dohromady. Vědomosti jen při člověku energickém a ctnostném mohou býti člověčenstvu prospěšny, vědomosti člověka beze mravu a ctnosti mohou býti strašlivým nástrojem proti prospěchům lidstva.«

Jako každá práce, i vychování ve škole musí míti svůj vytčený cíl. Naší zásadou jest: Cílem vychovatelské práce školní buď křesťanský názor světový. Toť stěžejný bod naší resoluce, to vrchol našich požadavkův.

Chtěje, pokud ovšem třeba, křesťanský názor životní stručně vyznačiti, činím tak slovy praznámými, a přece slovy, jimž úcty nikdo neupře, slovy toho, v jehož jméně kleká koleno nebeských, zemských i pekelných, jenž přikázal nám modliti se: »Otče náš, jenž jsi na nebesích, posvěť se jméno Tvé, přijď království Tvé!« V těch slovech obsaženo jest určení člověka, stanovena cesta i práce jeho na zemi. To jsou slova, jimiž řízeno přejeme si i školu národní.

Nejsme pro tento svět, abychom spolu se hmotou jeho zanikli, ale na nebesích Otec náš, Otec nejmocnější v dobrotě i slávě své, tvůrce neobsáhlých světů, Otec hrozný ve spravedlnosti své, soudce živých i mrtvých. Jeho jméno svatým zvatí, Jemu slovem i žitím čest a chválu vzdávati, toť práce katolíka na zemi, království Boží pak cílem duše jeho a odměnou po smrti. Vědom, že člověk sám sobě posledním cílem býti nemůže, napsal Komenský: »Člověkem zde na světě býti, jest osvětleným, ctnostným, pobožným býti, t. j. znáti jasně sebe i všecko, řídití rozšafně sebe i všecko, obracetí sebe i všecko k studnici té, z níž plyne všecko.«

Takovýto křesťanský názor o určení člověka již v národní škole přestovati je nutno i k prospěchu národnímu, neboť jen on udržuje k existenci potřebnou mravní sílu národa. Jinými slovy řekl totéž věhlasný prezident Spojených států, Washington: »Náboženství a mravnost jsou nezbytné podpory veřejného blahobytu«; n e n í s y n e m v l a s t i, kdo podkopává tyto mocné sloupy blaženosti lidské.«

Škola národní — a školy vůbec — v duchu Kristově řízené, jsou i předním zájmem státu. Myšlénka státu založena je v uznání autority, nebo slovy Hegelovými: »V náboženství mají zákonové své nejvyšší stvrzení a obhájení.« Zajisté tedy, — a doba přítomná příliš zřetelně dosvědčuje, — kdo vzepře se autoritě Nejvyššího, tomu autorita světská, tomu zřízení rodinné i státní není posvátno. Proti takovým, bohužel děsivě vzrůstajícím proudům podvratným jedinou, jedinou protiváhou je přijetí křesťanského názoru o životě a všem míru, vychování pak k tomuto názoru spějící je první podmínkou života pospolitého v kruzích užších i širších, v rodině, v obci, v národě, ve státě i ve všem lidstvu.

Cíl tedy vytčen. A cesta k němu? Ukazatelé cesty pravé? Podpory poutníku unavenému? Tím je náboženství, náboženství Kristovo, jeho věrouka a mravouka. Mravnost z víry plyne jako účinek z důvodu. Kde víry není, není ani mravných pohmutek, není mravnosti samé. Skvostný je aforism Fr. Lad. Čelakovského: »Díš: Nechže by o Boha lidé málo dbali, jen když by vroucně o ctnost a šlechtnost stáli!« -- Hlupec dí: »Nech sobě zdroj v horách vypráhne, jen když do města voda po trubách se táhne.« — I škola, majíc vésti k mravnosti, bez víry, bez náboženství obstáti nemůže.

Dobrý důkaz, že mravnost jediné na základě zjeveného náboženství budovati lze, podávají dějiny. Kolik mudrckých soustav vyvstalo — a zase pohynulo? Kolik učenců s úmyslem snad šlechtným chtělo vypěstovati květ mravnosti z kořene pouhého rozumu? Jména mnohých doposud se zachovala, ale jakým dojmem působí? »Chtěl jsi pouhým rozumem docílití více, než jsi mohl, více než vůbec člověk může.« -- Nade vše ty soustavy mudrcké vysoko ční maják učení Kristova, strážný cirkví katolickou. Světlo nauky a lesk mravu šíří vůkol. Stojí pevně v příboji světa, protože úhelným kamenem jest mu Bůh. Kristovo učení je v pravdě jediným základem mravnosti, a na tom základě chceme budovati mravnost i ve škole národní. K tomu ještě aspoň dva výroky slavných mužů: Rousseau: »Někteří by rádi založili ctnost na pouhém rozumu; než přiznávám se, že neshledávám pro mravnost nižádného základu solidního než v náboženství.« A slavný kmet na stolci Petrově, ctilodný papež Lev XIII. napsal: »Vychování, které neřídí útluu mysl dítek naukou a mravoukou křesťanskou, nemůže než zploditi pokolení, které se dává unášeti toliko nešlechtnými chťiči a vlastním rozumem svým; takové pokolení působí nejen rodinám svým, ale i celé společnosti lidské rány nejtěžší.«

Uvažme dále: Různost náboženského vyznání žáků vede učitele, aby buď o věroučných základech mravnosti se nezmiňoval aneb jen bodů a

věcí nesporných se přidržoval, čímž zajisté zřejmá kolísavost, s jakou pojem pravdy nikterak se nesnáší, se projevuje. Musí tedy, tak žádá zdravá zásada důslednosti, i žáci i jejich učitel naukou o víře a mravech svého náboženství býti prodechnuti. — Tím, co řečeno o významu náboženství pro mravní výchovu a pak oprávněným požadavkem jednotnosti všeho vychování je aspoň stručně odůvodněna třetí část první stati navržené resoluce.

Ke druhé stati resoluce dokládám:

Že katolicismus nejen vzdělání přeje, nejen že všecky obory věd a umění za pokrok svůj vděčí církvi katolické, ale i to jisto jest, že církev naše považuje životním zájmem svým a úlohou všech údů svých, k pokroku pravé vzdělanosti pracovati. Pravdiva jsou slova učeného člena řádu sv. Filipa Nerejského, Wisemana: »Náboženství nemá většího nepřítele nad nevědomost a tohoto nepřítele musí porážeti každý člověk pravých a upřímných zásad náboženských.« I k tomu musí začítí práce hned ve škole národní. Ostatně je druhá část resoluce obsírněji a tak zřetelně vyslovena, že nepotřebuje širších výkladův. Jen o oddílu, týkajícím se úlev v docházce školní, nelze se nezmíniti.

Učitel na škole venkovské nemůže než úlevy v té podobě, jak je dnes máme a známe, nazvati zlem. Nejen, že pozoruje, kterak volností, jakou mu úlevy poskytují, a jiným zaměstnáním, věcné vědomosti žákovy jsou oslabeny, ale spolu s bolestí poznává, že všecka práce, kterou vychovávání jeho věnoval, bývá zmařena. Jako dnes — příští oddíl druhé stati resoluce o tom jedná — právě k utvrzení chovanců na dobré cestě ke ctnosti žádáme, aby až do 16. roku v kázni a bohabojnosti školou pokračovací byli držáni, jako považujeme dobu 13.—16. roku vychovatelsky nejdůležitější dobou přechodnou od vychovatelova vedení k samostatnému setrvání na dráze dobré, tak shledáváme dobu úlev dobou přechodnou k nevázanosti, k okázalému pohrdání vším řádem a pořádkem. Zde mluví více zkušenost než nejhoroucnější slova, a o smutné skutečnosti můžete se snadno přesvědčiti.*)

Vhodným protijedem navrhuje resoluce dvouletou povinnou školu pokračovací s kázní školní a s vyučováním dle pohlaví žactva rozděleným. Není myšlénka ta novou. Posledně předložil ji rozhodujícím kruhům slovatný pracovník náš, poslanec dr. A. Stojan.

O škole obecné jako věru škole národní jedná III. stať resoluce.

Vím, že ústa povolaná rozhovoří se na tomto sjezdu o poměru církve katolické k národu našemu a jeho snahám, leč přece připojuji několik slov, poněvadž poslední větou dovolil jsem si malý logický skok. Mezeru jeho vyplňuji slovy slavného Frant. Palackého, která promluvil při schůzi katol. politické jednoty ve Frenštátě r. 1873: »Zavrhuji každé počínání těch, kteří horem pádem stojí na tom, aby mravní základové ve člověčenstvu a tedy i v národě našem porouchány byly. Bez těch hyne každá společnost. Toliko na přesvědčení mravním, toliko na základech náboženských možno nám postupovati k cíli. Proto pevně doufám, že charaktery vypěstované v půdě katolické mravouky budou charaktery pevné a snaživé v lásce a v dychtění pro vlasti květ.

Slova pak, »aby všecko vyučování provanuto bylo duchem národním«, vysvětluji textem »Vychovatelských Listů« (čís. 1.): »Chceme, aby veškeré vychování proniknuto bylo duchem národním, nejen vnějšími známkami, jako jsou ornamenty, písně, říkadla a j., ale aby mravní čistota

*) Smutný úkaz ten přičísti jest ovšem velkým dílem na vrub vychování rodinného. Rodiče venkovští namnoze velmi málo jsou vědomi a dbalí povinností svých vychovatelských.

a síla našeho katolického lidu bedlivěji pozorována a jí aby již útlé duše českých dětí byly šlechtěny.«

Přistupuji ke IV. části resoluce.

Mně, učiteli, nepřísluší ovšem pronášeti celkový posudek o práci celého stavu, leč soudím, vážení přítomní neučitelé, že z těch slov resoluce nevyznívá tón snad stavovské pýchy, leč spíše mollový souzvuk, jímž uvádí se skladba učitelského života před duševní vaše ucho. — Neblahé poměry hmotné, tísnivé poměry právní jsou špatným ovzduším pro dělníka, pracujícího v základech lidového vzdělání. Na tom přestávám a ponechávám vám rozhodnouti, přijmete-li navržený projev čili nic. Zástupcové katolického lidu na sněmu moravském nikdy nestavěli se v odpor oprávněným žádostem našim, dnes pak je katolickému lidu samému dána příležitost, aby otevřeně učitelstvu projevil, že smýšlí s ním poctivě a přátelsky. Učitelstvu bude zajisté projev ten vážnou pobídkou, aby konečně prohledlo a uznalo, že nesprávně jest stotožňovati odvislost stavovskou a snížení učby na míru před stoletím obvyklou s jediným požadavkem katolíků, aby děti byly vychovávány ve škole zřízené na základech náboženských. Snaha katolické církve po pravé osvětě lidu, po osvětě dle nauky Kristovy, snaha po osvětě diktující člověku žítí šlechtně a ctnostně, snaha ta je zřejma a popírati ji může jen člověk, jenž zúmynně před ní oči zavírá. A snaha katolíkův, již národní školou osvětě té postaviti základ, jistě není hodna odsouzení. Nelze si mysliti, aby české učitelstvo, samo z katolických rodičů zrozené a mezi katolickým lidem žijící bylo jejím nepřitelem.

Posledním oddílem resoluce dotkl jsem se rozvoje národního školství. Dnešní předpisy o rozšiřování škol jsou přetěžky. § 11. základního zákona školního ze dne 14. května 1869 stanoví: »Kolik sil učitelských na škole býti má, řídí se dle počtu žactva. Bude-li žactva při celodenním vyučování po tři roky po sobě jdoucí 80, musí nevyhnutelně povolána býti druhá síla učitelská; dostoupí-li čísla 160, síla třetí, a takž podle tohoto poměru musí počet učitelstva ještě dále býti množen.« — Ustanovení to je však stíženo nařízeními, že žáci úlevy požívající nemají ve výpočet ten se zabráti a pak (výměr správního soudního dvoru ze dne 19. ledna 1887) že základem výpočtu je počet dětí školou povinných ku konci škol. roku.

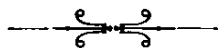
K tomu nyní obrázek z praxe. Jsem učitelem na dvoutrídni škole, do níž bude choditi po prázdninách — předběžně počítáno — 145 dětí. První třída školy dvoutrídni obsahuje 3 školní roky, druhá třída ostatních pět. V našem případě bude v 1. třídě 56, ve druhé třídě 89 dětí. Tento nepoměr může, a bude asi, vstoupiti až do 160 dětí, z nichž na 1. třídu připadne 60, na druhou 100. — Počítáme-li pak, že poměrně 40 žáků 7. a 8. školního roku dílem na konci roku úlevy požívá, dílem v roce vystupuje, tu může dvoutrídni škola míti na začátku roku 180 i 200 žáků, a z těch jistě 110—125 ve druhé třídě. Tož počet příliš veliký, práce nad sílu lidskou.

Namítne-li se mi, že poměry takové nejsou všude, souhlasím; leč možny jsou a o málo příznivější jsou namnoze. Školy málotřidné nejvíce jsou naplněny, práce v nich nejobtížnější a jest jich nejvíce R. 1899—1900 bylo na Moravě českých národních škol

jednotřidních	611,
dvoutřidních	588, spolu 1199,
trojtřidních	247,
čtyrtřidních	107,
pětitřidních	129,
šestitřidních	21,
sedmitřidní	1.

Ač nelze školy trojtřídní počítati v řadu škol »výše organisovaných«, dává nám i s nimi poslední řada součtem číslici 505. Při tom uvažte po jednom směru, že vícetřídní školy zřízeny jsou ve městech, kde buď spojeny jsou se školami měšťanskými nebo dospělejší dorost odevzdávají škole střední, čímž počet žáků na jednu osobu učitelskou výhodně se snižuje (v Uher. Hradišti na 32, v Brně na 40); po druhém směru pak, že venkovský učitel nemá býti toliko učitelem maličkých, ale i rádcem a šíritelům vzdělání v nejširších vrstvách lidu, — tu zajisté uznáte, že právě venkovské školy to jsou a venkovští učitelé, kteří v první řadě zaslouží, aby práce jejich byla usnadněna. Doufáme-li ještě dočkati se, že mládež o dva roky déle v kázni udržována a dále vzdělávána bude, přesvědčíme se, že k veškeré práci té dosavadní počet venkovského učitelstva nestačí. — Doporučuji, aby i tento oddíl resoluce byl přijat, končím svou zprávu slovy »Vychovatelských Listů«:

Chceme rozhodný pokrok v soustavě školství, chceme školu moderní prodechnutou duchem Kristovým.

Biskup lavantský Antonín Martin Slomšek,

veliký vychovatel slovinský.

(H. R-y.)

(Pokračování.)

Kdyby byl býval Slomšek ve Vuzenici hledal faru bohatou, byl by se býval velmi sklamal. Vuzenice (něm. Saldenhofen, záp. od Maribora) bylo městečko malé, čítající všeho všude asi 500 obyvatel a k tomu dosti nemajetných a chudých. Bylo potřebí velmi se uskrovniti, aby kněz jen poněkud slušně s živobytím tam vystačil. Ale to Slomšekovi, novému faráři vuzenickému, málo nadělalo starosti. Jeho srdce plesalo radostí, že ve vuzenických našel farníky poctivé, nábožné, vůbec zachovalé. Tím větší láskou k nim přilnul, stal se opravdovým jich otcem a upřímným rádcem. Mnohou duši zbavil neklidu a výčitek svědomí, mnohem svým příkladným životem ukázal lepší cestu údolím tímto slzavým. Ve všem řídil se heslem, které sám si stanovil: »Chce-li duchovní pastýř svůj úřad řádně vésti, třeba mu býti obratným učitelem, zbožným knězem, milosrdným prostředníkem mezi Bohem a lidmi, ale také starostlivým hospodářem.«

Slomšek byl učitelem velmi obratným. Jsa jako děkan ve svém děkanství zároveň školdozorcem, měl dosti příležitosti poměry školské pozorovati a s nimi se obeznamovati. A věru byly takové, že by byl nad nimi splakal. Návštěva školy velmi bídná; rodiče neměli dosti porozumění pro vzdělání svých dětí, nechávali je doma buď neradi, že jim děti tu a tam přece pomáhaly anebo zámyslně, pokládajíce za zbytečné každé vyučování. Říkali, že sami také do školy nechodili a přece jsou na světě. Za takých okolností netřeba se diviti, že samy děti neměly ke škole ani nejmenší chuti, a že děsily se při vzpomínce, že budou snad někdy nuceny tam choditi, že budou tam zavřeny, trestány, své svobody a dětských radostí zbaveny. Obce bránila se rovněž zuby nehty, aby jen nebyly nuceny školu zříditi. Škola byla jim zlem, zdála se mnohým neštěstím.

Slomšekovi bylo nejdříve začítí s velkými, aby v nich lásku ke škole vzbudil. Když to se mu podaří, doufal, že staří už sami bez pobídky děti do školy budou posílati. Svolával dospělé v neděle neb svátky po odpoledních službách Božích k sobě a tam jim vykládal rozličné věci poučné i zábavné. — Po té, když si jich pozornost získal, započal je učiti četbě,

písmu a počtům. A věru, našel v nich záhy velmi horlivé a nadšené. Vzbudil v nich ušlechtilou revnivost v dobrém, takže každý by se byl velmi styděl, kdyby v učení zůstal za druhým. Pokrok jejich byl ve krátké době veliký. Aby lépe a snadněji se jim učilo, sepsal pro potřebu svých žáků i učitelů nejlepší svou knihu, korunu vši své práce literární, která nese prostičký titul: »Blažo in Nežica v nedeljski šoli« (»Blažej a Anežka v nedělní škole«). V ní jeví se Slomšek vynikajícím mistrem ve výchově.

Jako druhdy bratrský biskup Amos i Slomšek hájí stanoviska, že na základě rodného jazyka má se dítě vzdělávati a vychovávati. »Čemu se dítě od matky a otce naučí, má škola rozmnožovati a svatá církev dovršiti. To se však jen v jednom a témže jazyku ve školách domácích podaří.« *) Proto odsuzoval Slomšek zřizování škol německých jen za tím účelem, aby se jimi kradly duše národa jednoho a uváděly v časnou i věčnou zkázu.

Kniha jmenovaná stala se velmi populární; i v ruském jazyku byla dvakrát přeložena. Z ní naučilo se tisíce mládenců i panen, mladých i starých lidí čísti, psáti, počítati a mnohému jinému užitečnému.

Jakkoliv byl Slomšek už semináře vzdálen, přece nezapomněl svých bývalých bohoslovců. I jim chtěl býti ještě užitečným, třeba že už jich nevyučoval. Znaje jich potřeby a tužby, vydal pro ně roku 1840 poučnou knihu s nápisem »Anemosynon slavicum« (»Slovenský památník«), kteráž obsahuje mnoho modliteb při mši sv. neb udělování sv. svátostí užívaných a na jazyk slovinský přeložených; kromě toho větší počet církevních písní a promluv při rozličných příležitostech.

I ve Vuzenici zůstal Slomšek věren dílu šťastně začatému. Oltář, kazatelna a zpovědnice, byla tři místa, k nimž rád spěchal a při nichž prodléval. Co u jednoho započal, ve druhém pokračoval a třetím dokonával. Jsa strážcem svatyně vuzenické, přičinil se Slomšek všemožně, aby stánek Boží slušně okrášlil a ozdobil a tak pobyt v něm příjemným učinil. Mohl směle volati se žalmistou: »Pane, miloval jsem ozdobu domu Tvého.« — K tomu cíli sám ze svých skrovných úspor opatroval, čeho ve chrámě nutně bylo potřeba. Farníci vidouce, že jejich duchovní otec tak se stará o jejich svatyni, nedávali se zahanbiti a tak Slomšek jich pomocí r. 1840 nové zvony a mnoho krásných věcí, bohoslužebných rouch a nádob pro chrám vuzenický pořídil. Vše to činil ne pro chválu lidskou, ale ku větší oslavě jména Hospodinova.

Nejen farnost jeho, ale celé děkanství těšilo se jeho přízni. Všude, kde toho bylo třeba, svým spolubratřím na vinici Páně pomáhal a ve prácech jim ulehčoval, zpovídal a kázal. Všichni se těšili radostí nelíčenou na pana děkana, na jeho otcovská slova, jak věřící, tak i kněží sami. — Kněžím sobě podřízeným byl více přítelem a milým rádcem, nežli představeným. Svým kaplanům byl velmi nakloněn a k nim nad míru vlídný a laskavý. Nevzdaloval se jejich společnosti, nýbrž jí vyhledával a s nimi se bavil, sdíleje s nimi nejen radosti, ale také práci. Tím si je tak naklonil, že byli ochotni vše vykonati, o čem se jim jen zmínil. Nikterak nepřipadalo jim obtížným, když jim zvláštní domácí i kostelní řád sestavil, určuje jim, kdy mají vstávati, kdy do zpovědnice jíti, kdy mši sv. sloužiti, kdy k obědu se shromážďiti. Věděli, že řídí se heslem: »Zachovávej pořádek a pořádek zachová tebe«, a že také ve všem sám jim dobrým předchází příkladem. Pracoval jako poslední z nich. Žádná zpověď na vysokých planinách neobešla se bez něho; ani mráz, ani tma, ani nepohoda neod-

*) Almanah. Spisali slovenski bogoslovci, — čl. »Slomšek paedagog« Matija Slavič, str. 37.

vrátily ho od práce. V domě byl hospodářem starostlivým i laskavým, pečuje o to, aby ti, kdož jemu na vinici Páně vypomáhají, také mzdu svou měli. Práce zdarma konal sám, ty pak, za něž odměna se dávala, ochotně ponechával kaplanům. Což divu, že v něm každý kaplan viděl druhého otce!

K hostům byl pohostinný, k cizincům vlídný, všem pak milý. Nečinil rozdílu mezi bohatými a chudými, vznešenými a nízkými, ke všem se choval se stejnou blahosklonností a laskavostí. Štědrým dobrodincem byl chudých a nešťastných. Nejen slova útěchy měl pro ně, ale vždycky také pohotově měl vydatnou pomoc, čímž nešťastný jejich osud zmírnil a k důvěře znova pozvedl. Na něm naplnila se slova Písma sv.: »Všem stal se vším.«

Jako sám byl vzorným v konání povinností, tak také jeho dům byl dobrým příkladem domácnostem vuzenickým. Netrpěl nikdy, aby kdo z domácích choval se ke kněžím nevlídně, tím méně neuctivě; každého měsíce přidržoval domácí ku přijetí svatých svátostí, denně pak vykonával s nimi ranní i večerní modlitby a rozjímání. Čeleď byla mu neskonale oddána; celý život přáli si strávit v tiché domácnosti Slomšekově, jen toho se obávajíce, aby snad Slomšek sám Vuzenice někdy neopustil. On sám netoužil už jinam se dostat; byl spokojen se všemi a všichni pak s ním, a nejednou říkával, že na svatém poli vuzenickém uloží se jednou k dočasnému odpočinku. Tak mýnil, však Bůh změnil jeho úmysly.

Roku 1844 jmenoval ho císař Ferdinand na doporučení biskupa labudského, Františka Kutnara, kanovníkem labudské (lavantské) kapitoly, se kterouž důstojností byl spojen i úřad vrchního dozorce škol obecných. Bylo by bývalo nesnadno, najít pro úřad tento jiného muže tak schopného, jako byl Slomšek. Maje nyní rozsáhlejší obor působnosti, snažil se tím více, aby slovinské školství zvelebil. Zejména o to pečoval, aby nové školy, kde jich do té doby nebylo, byly zřizovány, staré pak zdokonalovány a rozšiřovány. Při tom byl učitelstvu rádcem upřímným a zastancem horlivým, kde moha jim pomáhaje. — Ve škole byl druhý jeho domov; rád se s dětmi zabýval, je poučoval a k pilnosti i zbožnosti povzbuzoval. I jiným děkanům na srdce kladl, aby školy si vážili a s myslí jí nespouštěli. Vysvítá to z dopisu, kterýž nově jmenovanému děkanovi psal (Životopis Slomšekův Dra. Medveda, str. 53.): »Přičiň se, a dbej toho, abys ze škol svého děkanství vymýtil ono nesmyslné učení (mechanické), kteréž jako rez vše dobré rozežírá a působí, že jsou naše školy jen na škodu. V d e c h n i s v ý m š k o l á m d u c h a a ž i v o t. Navštěvej znenadání hned tu, hned onu školu. Uč vyptávi se, vyptávej se sám, a nechod mimo žádnou školu, abys jí nenavštívil.« Kolik lásky ke škole plane z těchto řádků! —

Mýlil by se velice ten, kdo by se domníval, že těmi slovy naváděl Slomšek děkany proti učitelstvu. Vždyť on sám s učitelstvem v úzké styky vešel; ač byl jejich představeným, zacházel s nimi vždy po přátelsku. — Zpozoroval-li někde nějaký nedostatek, vlídně na něj učitele upozornil a mohl býti jist, že ho po druhé již nenajde. Hned s počátku svého úřadování prosil učitele, aby horlivě cvičili mládež ve krásném zpěvu, kterýž ve výchově neobyčejnou má důležitost. Vždyť při krásném zpěvu pukají ledy zatvrzelého srdce, a ono se stává přístupným všemu dobrému a krásnému. Za tou příčinou sbíral Slomšek s přispěním učitelstva po celém biskupství vhodné školní písně a vydal (r. 1853 již jako biskup labudský) sbírku písní: »Veselá škola pěkného zpěvu pro pilné žáky.«

I učitelům, kteří tehdy byli většinou varhaníky při farních chrámech, prokázal Slomšek službu neocenitelnou; sbíral po celém biskupství také

nejkrásnější písně kostelní; tam, kde jich neznali, je doporučoval a zaváděl a před svou smrtí ještě vydal sbírku nejlepších a nejoblíbenějších nápěvů církevních.

Na svých cestách inspekčních všiml si Slomšek nemálo také lidu obyčejného. Pozoruje jeho neobyčejné vlohy, avšak nesmírnou zanedbanost duševní, osnoval se svými přáteli družstvo pro vydávání dobrých slovinských knih. Úkolem družstva tohoto bylo vydávati pro lid snadně psané a srozumitelné knihy, jimiž by se lid ku četbě přidržoval a v ní zdokonaloval. Úmysl Slomšekův se však potkal s nezdarem. Když totiž roku 1845 podal zemské vládě v Lublani písemnou žádost o povolení družstva, byla žádost bez udaných důvodů zemskou vládou zamítnuta. Byla to pro Slomšeka a jeho přátele rána veliká, ale Slomšek si nezoufal, ani úmyslu svého vzdáti se nehodlal.

V listě svému příteli uvádí slova: »Naším pravidlem bude: Málo mluvit, mnoho činiti, vše přetrpěti.« A v důsledku toho již následujícího roku 1846 vydal v novém roce první číslo »Drobtinice« (Drobtý), věhlasné to dílo, jež o rozvoj lidu slovinského ve Štyrsku snad největší má zásluhu. Věnovány jsou »Drobtý« ony »učitelům, jakož i žákům, rodičům i dětem pro poučení i pro kratochvíli.« Těm, jimž byly věnovány velmi se zalíbily. Čítal je kde kdo; bohatí i chudí, v chýžkách i palácích dělili se o drobtý duševního pokrmu. Nejlepší články v »Drobtinicích« byly od Slomšeka; on byl duší celého podniky, a také jí zůstal i později, když už jich sám neredigoval.

Při vši této práci dosti ještě měl času i kněžím v duchovní správě vypomáhati. Zejména rád kázal a to s takovým nadšením, že se zdálo, jakoby duch jeho v nadzemských vznášel se oblastech. Když při jedné příležitosti před tehdejším arcibiskupem solnohradským Bedřichem kníž. ze Švarcenberku kázání měl, tyž projeviv mu svoje blahopřání k tak znamenité řeči, pronesl domněnku, že Slomšek nezůstane stále jen kanovníkem.

Svému biskupovi byl Slomšek, tak říkajíc, pravou rukou. Co on učinil, dobré bylo a bez dlouhé prohlídky a zkumu došlo úchvaly knížete církevního. Proto, když r. 1846 jmenoval císař Ferdinand po smrti opata celjského Františka Schneidra, Slomšeka celjským opatem, nerad ho biskup Kutnar ze svého sídla ve Sv. Ondřeji do Celje propouštěl. Loučil se s ním se slzami v očích, jakoby ho nikdy více neměl spatřiti. A nespátřil. Jsa už při odchodu Slomšekově nemocen, zemřel za krátkou dobu, zanechav stolec biskupství labudského ve Sv. Ondřeji opuštěný.*) Za všeobecného pláče byla tělesná jeho schránka siré zemi svěřena a Slomšek vybrán, aby nad mrtvým biskupem, svým ochrancem a dobrodincem, nadhrobní pronesl řeč.

Na nové svoje působení do Celje odebral se ve vši tichosti, nechtěje, aby jakékoliv pocty jemu byly prokazovány. Byl právě den sv. Marka, když Slomšek do Celje dospěl, nikým nepoznán, nikým nepovšimnut. — Došel šťastně tam, kde měl býti vrchním pastýřem duší, vstoupil, jako to vždy při podobných příležitostech činíval, do chrámu Páně. Lidu plný kostel čekal na slavné služby Boží a na obvyklé procesí. Vešel do sakri-

*) Sídlo biskupství labudského (nebo lavantského) při řece Labudé, vtékající asi uprostřed mezi Mariborem (Marburg) a Celovcem do Drávy, byl Sent Andraž (Svatý Ondřej). Zajímavo je, že většina děkanství, kteráž byla biskupství lavantskému podřízena, byla ve Štyrsku, kdežto Sv. Ondřej, na hranicích biskupství labudského, jest už v Korutansku. Nejvhodnějším místem pro sídlo biskupa byla by bývala Celje (Cilli), ležící uprostřed biskupství na říce Sannu, přítoky Sávy při hranicích štyrsko-kraňských. Nyní sídlí biskup v Mariboru. Proto také město Celje, jsouc tehdy velmi důležitým, mělo zvláštní postavení v diecesi, takže s okolím bylo spravováno-zvláštním opatem.

stie, aby tichou mši sv. sloužiti směl. A tu teprve poznalo překvapené duchovenstvo, že stojí tu před nimi nastávající jejich představený. Na jejich prosbu slavnou mši sv. Bohu obětoval a pak s růžencem v ruce s nimi a lidem průvodu církevního se účastnil. Když jasný jeho hlas chrámem se rozléhal, upozorněni poznali i farníci, že to jest onen muž, od něhož tolik již krásných knih četli a ten že bude jejich novým opatem. Radost z toho byla všude nelíčená.

Jako to již vždýcky bývá, sotva že osoba, veřejný nějaký ústav zastávající, ku hrobnímu uloží se spánku, přetřásají se domněnky, kdo zesnulého v Pánu bude nástupcem, tak bylo i po smrti biskupa lavantského Kutnara. Soudilo se a hledalo se, kdo by asi k úřadu tomu byl nejzpůsobilejším. Různé pronášeny náhledy; ale skoro všechny shodovaly se v tom, že jediným a nejzpůsobilejším pro hodnost biskupskou jest Slomšek. — Jeho jméno kolovalo od úst k ústům, všude po celém Štyrsku i Korutansku vyslovováno s úctou neobyčejnou; jeho spisy i v těch nejposlednějších chatách i v nejskvělejších domech četly se a jeho sláva kazatelská i vychovatelská rozšířila se i za hranice rakouského císařství, do Němec, Francie i do dalekého Ruska, s jeho přeloženými knihami.

Slomšek sám zatím ani myšlenkou nezavadil o otázku tak živě přetřásanou. V krátkém čase vžil se v nový svůj úřad, žil životem let právě uplynulých. V Celji se mu líbilo. Byloť město to jak v dějinách křesťanství, tak i v dějinách našeho mocnářství velmi dobře zapsáno. U vojenského tábora římského, kterým Celje kdys byla, vzalo počátek a po Kristově narození bylo ohniskem víry Kristovy ve Štyrsku, jsouc střediskem křesťanských věrověstův. Za pronásledování křesťanů i krví mučenníků hlavně sv. biskupa Maximiliana půda celjská byla posvěcena. V Celji měli sídlo hrabata celjští z dějin Habsburkovců známí. (Pokračování příště.)

Spořitelny školní

na obecných, měšťanských, průmyslových a pokračovacích školách v Rakousku. (Návrh předložený kontrolorem Jos. Zahnerem ředitelství c. k. poštovního spořitelního úřadu.)

Ždežto ve Francii, Belgii, Anglii Holandsku, Itálii, Švýcarsku, Německu a v Uhrách jsou spořitelny školní již po řadu let nezávazně zavedeny a skvělé úspěchy vykázaní mohou, nepodařilo se vzdor mnohonásobným námahám zjednati tomuto blahodárně působícímu zařízení vstup též do škol rakouských.

Předobře míněné povzbuzení k soustavnému pěstování smyslu pro spořivost u mládeže školní narazilo v letech sedmdesátých a osmdesátých na nejtuzší odpor se strany části učitelstva rakouského a dosáhli v bojích těchto nepřátelů spořitelův školních vítězství a sice z té příčiny, poněvadž rakouské úřady školské v této sporné otázce chovaly se nečinně.

Učitelé obávali se zjevně, že obmyšleným zavedením spořitelův školských vzrostou jim obtíže spojené se zodpovědným zacházením s penězi, jakož i že přetížení budou pracemi účetními a statistickými; pročež zvláště ve Vídni, když spořitelní úřad poštovní předložil příslušný návrh c. k. ministerstvu vyučování, ohrazovaly se mnohé spolky učitelské proti zavedení spořitelův školských.

Ve schůzích učitelských podotýkali všichni řečníkové s důrazem, že spořitelny školní v Rakousku zavést se nesmějí, poněvadž učitelé nikdy a nikde se k tomu nepropůjčí, aby byli pokladníky spořitelny

poštovní. Z tohoto odporu učitelstva dalo se souditi, že zavedení spořitelů poštovních v Rakousku tím způsobem, aby činěny byly na učitele nějaké větší nároky, pokud se týče námahy a času — jest docela vyloučeno.

Dle řečeného mohlo by uspokojivé rozřešení otázky stran spořitelů školních v Rakousku jen tehdy se očekávati, když by organizace těchto tak byla uspořádána, aby od učitelů nežádalo se žádného nakládání s peněží, od jich žáků uspořeny a když by námaha, spojená s vedením takovéto školní spořitelny obmezena byla na míru co nejmenší.

Vycházejí ze stanoviska tohoto, podněcoval navrhovatel již r. 1894, aby zřetel obrácen byl na soustavu spořitelů poštovních v Anglii, dle které děti při spoření používají výhradně úsporných lístků poštovních, jež sobě žáci uschovávají sami tak dlouho, dokud nejsou zcela vyplněny známkami.

Námítka, kterou učinil jeden rozhodující zřízenec spořitelního úřadu poštovského, že by totiž v případě poslednějším velká část lístků úsporných od dětí byla tak pokažena, že by je úřad poštovní nemohl přijmouti jako vklad, nýbrž že by je musel zamítnouti, čímž by postižené děti každou měrou škodu pro ně citelnou utrpěly, přivedla navrhovatele na myšlenku, aby zavedl pro úsporní lístky poštovní nějakou ochranu; i vydal z důvodu tohoto obálky na uschování poštovních lístků úsporných v jazyku německém, českém, polském a vlašském s nápisem ku šetrnosti povzbuzujícím. Obálky tyto osvědčily se býti vhodným prostředkem ku vzbuzování smyslu pro spořivost u mládeže a věrný tisk vyjádřil se o nich velmi příznivě, zejména pak došly pochvaly od oné části učitelstva, která chovala se přátelsky k poštovní spořitelně. Ze 30.000 kusů asi, které byly doposud vydány, objednaly největší počet správy škol. Na rozšíření obálek těchto účastnily se mimo to měrou znamenitou: úřady farní, úřady poštovní, obchody papírem, trafiky; na objednávkách pak pro osoby jiné, mají vedle dobrodinců a přátel mládeže školní, zvláštní podíl továrníci, kteří podílí děti svých dělníků továrních obálkami pro úsporné lístky, vloživše do nich jeden lístek takový, zcela anebo částečně známkami poštovními polepený.

Ze statistiky o povolání vkladatelů, obsažené v roční zprávě spořitelního úřadu poštovního za r. 1899., lze seznati, že 44% všech vkladatelů připadá na děti, žáky a studující. Že pak mládež v míře znamenité požívá zařízení spořitelny poštovské, jest vedle pečlivých rodičů, v první řadě zásluhou oněch přčetných učitelů, kteří uznávše národohospodářský a mravní význam poštovní spořitelny, nahlédli, že povzbuzování a soustavné podporování smyslu pro šetrnost u mládeže jim svěřené zaujímá první místo mezi prostředky vychovávajícími. Z četných zpráv úřadů poštovních čili sběratelů, které ročně spořitelně docházejí o velkých zásluhách, jakých sobě získali jednotliví učitelé v ohledu právě zmíněném, jakož i dále z účtů vkladatelů na úřadě spořitelním vedených, lze seznati, že ze všech zemí korunních, zvláště pak na venkově, přčetní učitelé z vlastního popudu a každý svým způsobem od času otevření spořitelny poštovní zavedli již formálně spořitelny školní.

Potěšitelnou jest dále okolnost, že jak se zdá v době nejnovejší také rozhodující úřady školní zvláštní pozornost věnují otázce stran spořitelů školních. Ve výnosu c. k. ministerstva kultu a vyučování ze dne 23. ledna 1900 ohledně postupu statistického při sepsání obecných škol v roce tomto předsevzatém, nachází se též otázka následovně znějící: Jaká zařízení stávají ve škole, aby úspory mládeže školní s prospěchem byly uloženy? — Z otázky této dá se souditi, že vys. ministerstvo vyučování pokud se týče otázky stran spořitelů školních nehodlá více

setrvati na stanovisku, jaké zaujímalo v r. 1885.; neboť nyní nedalo by se více poukazovati na to, že učitelé jsou povinnostmi povolání svého příliš zaujati, než aby na ně uvaleny býti mohly ještě úkoly nové — a sice vzhledem k jednoduché soustavě, v jaké jest navrženo zavedení spořitelen školních.

Po tomto úvodu, který má sloužiti k lepšímu odůvodnění a objasnění následujícího návrhu, dovoluje sobě navrhovatel pojednati o základech v něm obsažené soustavy spořitelen školních.

»1. Vysoké c. k. ministerstvo vyučování nechť podobným způsobem, jako se stalo v jiných zemích (zvláště pak v Anglii zevrubným oběžníkem, pro správce škol ustanoveným, čís. 308, ze dne 12. října 1891) poukáže výnosem na potřebu pěstování smyslu pro šetrnost u žáků na školách obecných, měšťanských, průmyslových a pokračovacích, jakož i nechť doporučí správcům škol od c. k. spořitelního úřadu poštovního navrženou soustavu spořitelen školních s podotknutím, že ti učitelé, kteří hodlají založiti školní spořitelnu, požádati mají u spořitelního úřadu pošt. ve Vídni za potřebné tiskopisy, udavše počet žáků v každé třídě.

2. Spořitelní úřad poštovský zašle každému správci spořitelny školní tyto tiskopisy:

- a) Účet s rubrikami: Položka čís., jméno a příjmení žáka, úhrn vkladů a počet úsporních lístků na konci roku školního;
- b) Nationale, tisk. čís. 3c a sice v počtu přihlášených žáků;
- c) několik exemplářů tiskopisů o výsledcích školní spořitelny koncem roku školního;

Tiskopis tento vyplní ředitel, resp. správce dotýčné školy in duplo a zašle jeden exemplář představené okr. škol. radě, druhý pak přímo c. k. spořitelnímu úřadu poštovnímu.

- d) Přiměřený počet obálek, které by se nově vydaly s nadpisem: »Školní spořitelna v . . . « pro zásilky poštovních lístků úsporních, listů vzájemných atd. na spořitelní, úřad poštovní, kteréžto by poštovnímu nepodléhaly;

- e) Kaucukové razítko s naznačením školy, třídy a místa, kterým by se potiskly listy vzájemné a poštovní lístky úsporné.

3. Před počtím činnosti u jednotlivých spořitelen školních — kterou by vésti musel správce školy anebo dotýčný učitel třídní — dlužno by bylo poučiti žáky nejprve o účelu spořitelny poštovní všeobecně a o významu lístků úsporných zvláště, jakož i upozorniti je, aby darů na penězích od rodičů, příbuzných a známých, dále částky výdělků, zpropitného atd. neupotřebili k nakoupení pamlsků a zbytečných předmětů, nýbrž aby peníze ty uložili do spořitelny poštovní pro pozdější výdaje užitečné.

Velmi doporučení hodným bylo by, aby místní škol. rada všem dítkám ve škole, kde pomýšlí se na zavedení spořitelny školní, darovala po jednom lístku úsporném. Takovéto podílení mělo by pak pro veškeré žáky jedné školy státi se najednou u přítomnosti jednoho nebo více členů místní školní rady ve slavnostní místnosti školní a měli by při této příležitosti členové sboru učitelského a místní rady školní k dítkám promluvíti o účelu a významu spořitelny školní.

Jelikož dítky úsporné lístky chovají u sebe dokud nebudou tyto zcela polepeny známkami 10 haléřovými, museli by učitelé zvláště na to upozorniti, že úřad poštovní nepřijme jako vklady lístků pošpiněných, inkoustem znečištěných, aneb jinak příliš poškozených a že tudíž takovéto lístky úsporné staly by se bezcennými.

Žáci odevzdají na to úsporné lístky, opatřivše je zcela známkami poštovními po 10 h, každé pondělí anebo padne-li na den tento svátek,

v úterý učitel. Poněvadž pak mnohé děti jsou již asi vkladateli poštovské spořitelny, bylo by zapotřebí, aby v první pondělí, kdy činnost spořitelny započne, přinesly své knížky vkladní.

O těch žácích, kteří předloží úsporné lístky, avšak nemají dosud žádné knížky vkladní, vyplní učitel tiskopis čís. 3c »nationales«; u dítek školních v I. třídě, které psátí ještě neumějí, zaujal by učitel místo složitele a doložil své jméno a příjmení.

Při žácích psaní znalých není složitele zapotřebí.

Nationales spolu s lístky úspornými, otiskem razítka školní spořitelny opatřenými, zašle učitel bez poštovního a doporučeně na c. k. spořitelní úřad poštovní ku vydání knížky vkladní.

Spořitelní úřad poštovní odešle na to vkladní knížky dotýčné spořitelně školské a požádá, aby tato přijmala podpisy vkladatelů na listu vzájemném a na 5. stránce knížky vkladní, dále aby opatřila listy vzájemné razítkem školní spořitelny i odeslala tyto listy co možná nejdříve spořitelnímu úřadu poštovnímu.

Veškeré knížky výpovědné uschová učitel u sebe. Při dalších pak vkladech, které přijímány budou každé pondělí, odevzdávají děti vkladní knížky a své lístky úsporné, polepené úplně známkami 10 h, načež učitel počet jich zapíše v dotýčné rubrice na rejstříku školní spořitelny a opatří je razítkem. Po té vloží učitel do každé knížky vkladní počet lístků úsporních, které dotýčný vkladatel předložil a zašle knížky k nejbližšímu úřadu poštovnímu za tím účelem, aby tento v nich vklady zapsal.

Podobný postup opakuje se každé pondělí.

Navrhovatel se domnívá, že soustava tato hodí se k tomu, aby příslušné úřady školní povzbudila ku zařízení spořitelny školních ve způsobu navrhlém.

Zprávy.

Valná hromada delegátů Ústředního spolku jednot učitelských na Moravě usnesla provéstí zásadné vyloučení členů Katolického spolku učitelského z organizace ústřední.

Německý katol. spolek učitelský byl založen 3. listopadu v Olomouci. K ustavující schůzi dostavil se Jos. Moser, předseda svazu rakouských německých katol. spolků učitelských. Předsedou nového spolku, k němuž se hned přihlásilo na 50 členů, byl zvolen nadučitel Schwammel z Nové Ulice.

Dvě zprávy o valné schůzi Katolického spolku českého učitelstva na Moravě. *Rozhledy* píše: Dvě učitelské schůze, zajímavé svou současností, konány byly o dušičkách na Moravě: valná hromada delegátů Ústř. spolku a valná hromada katolických učitelů. Ústřední spolek nastoupil po bezhlavém rozbití schůze tišnovské cestu kompromisu se strany pokrokových také trochu bezhlavého, k němuž však byli donuceni dřívější chybou svou, jež je o mnoho sympatií připravila. Aby se zvedli v ní, přijali smír takový, jaký jim nabídnut, neprosadivše ani jediného návrhu svého, jenž jim měl dáti výhodu oproti konservativním, přijali, ač měli několikahlasovou většinu (hodně se zmenšila, hodně) ve schůzi. Nu, cestičky kompromisní se teď šlapou nepohodlněji a zvykle již. Zajímavým byl jediný moment ve schůzi, odboj totiž proti klerikálnímu spolku učitelskému, jenž téhož dne se sešel. Bylo uloženo budoucímu výboru provéstí zásadné vyloučení členů jeho z organizace ústřední a proti řečníkům na klerikálním sjezdu kroměřížském chopiti se prostředků až i právních. Je však pravděpodobno z vyhubavosti značné části delegátů, že zůstane asi při theoretickém anathema. A klerikální spolek ne-

dbaje zatím vzhoubného, nepříznivého proudu nepřátelského, doufaje v první řadě v pomoc Nejvyššího, v druhé řadě v pomoc a v podporu všeho katolického kněžstva, roste a činí se všemi směry svorně. Založil podpůrnou Zádruhu učitelskou, vydává Vychovatelské listy, jichž existence je zajištěna, (Ústřední spolek proti tomu nemá nyní vlastně spolkového orgánu, ani jiného prostředku vzájemnosti udržujícího a pcvznášejíciho), na příští rok svolá sjezd všeslovanský katolického učitelstva, jehož zdar rovněž zajištěn pomocí Nejvyššího atd. Sice se odsuzuje u nás pro spěchářské odtržení, ale pouze se odsuzuje a význam spolku se dosti podceňuje. Měla by se činnost jeho bedlivěji a kritičtěji sledovat než dosud. — Žádáme, aby Rozhledy dokázaly, jaký prospěch mají učitelé, kteří jsou členy Katolického spolku, ze svého jednání (prospěchářské odtržení!), anebo budeme je považovati za list beze svědomí. — *Moravan* píše: Leží před námi zprávy o valných hromadách dvou českých učitelských spolků moravských. Obě konaly se v hlavním městě moravském, jedna 2. listopadu, totiž českého katol. spolku učitelského a dne 3. listopadu mimořádná valná hromada ústřed. spolků učitelů moravských. Valné hromady spolků jsou popředně k uspořádání vnitřních záležitostí spolku a občerstvení vlastních sil. To říci též lze o valné hromadě spolku katol. učitelů moravských. Zde osvětloval se stav spolku a ku povzbuzení sloužily rozhovory. O nějakých výpadech a polemikách proti druhým není žádné stopy. Jinak je to ve zprávě o mimořádné valné hromadě ústř. spolku učitelů moravských. Uspořádali též sice vnitřní stav rozbitého spolku zvolením kompromisního výboru z konservativních a pokrokových učitelů, ale pak hlavním jsou útoky proti Kadlčákovi, jehož denuncují zemské školní radě, Červinkovi a klerikálům.

Všem, kteří dosud nevidí, podáváme zajímavá slova Rozvoje: »Učitelstvo, jak se dnes věci mají, nikdy už nepůjde s kněžstvem za jedním cílem, aspoň v jádře svém ne. Náboženské, respektive křesťansko-katolické zájmy lidu našeho za pár jenom let — než vymře starší generace učitelská, budou učitelstvu hekubou. A zastaviti osudný pokrok a šíření se ideí protikřesťanských v učitelstvu, nepodaří se nám nikdy; neboť lze říci, že učitelstvo, a to právě v těch nejšikovnějších svých hlavách a nejvlivnějších, je téměř fascinováno vědou. Nu a věda je přece s náboženstvím úplně na štíru. — O tom je přesvědčen dnes každý mladý učitel; neboť o tom přesvědčují jej právě ti nejbystřejší z učitelských našich paedagogických spisovatelů, kteří uznávají konečně z křesťanství pouze vysokou cenu jeho mravouky. V Krista, Boha-člověka, nevím, mnoho-li jich věří. Jejich křesťanství — toť pouhý deismus. Jednotlivci mohou s námi jíti, jednotlivci mohou s námi zápasiti za reformu katolicismu, ale gros půjde svou cestou; většině budou snahy naše marným pokusem oživiti a udržeti útvar odsouzený absolutně k smrti; neboť tak hlásá se dnes ve všech »vědeckých« publikacích. A učitelstvu schází dnes předce jen hloubka a důkladnost vzdělání, aby dovedlo samo ve většině své rozpoznati a odsouditi tu »vědeckost« mnohých a mnohých za filosofy pokládaných«.

Ukázky z učitelských časopisů. Posel z Budče, 6. listopadu 1901, str. 124. píše: Za dozorce nad školami, které mají se řídití liberálním zákonem školním, povolávají se jezovité a za ředitele učitelského ústavu, v němž se má vzdělávati dorost učitelský pro školy řízené liberálním školním zákonem, hodí se dle mínění liberální zemské školní rady moravské nejlépe hlavní řečník klerikálního sjezdu, který prohlašuje, že věda činí člověka zvířetem. (On sám pěstuje se s vědou několikero. Div, že na sjezdu nezačal štěkat.) Tenť by ovšem veškeru vědu z paedagogia vyobcoval a cepoval by dorost učitelský a náboženskými exerciciemi.

Úsudek protestantů o katolických školách. Ve výroční zprávě misijní společnosti protestantské v Batavii, činí se mezi jiným také zmínka o katolických školách v Indii. Praví se tu: »Katoličtí misionáři soustřeďují svoji hlavní činnost ve výchově dorůstající mládeže. Všude, zvláště ve všech důležitějších městech má

římsko-katolická církev vhodně zřízené školy, které ve mnohé příčině znamenitými nazývati sluší. Tyto školy jsou ve všech krajích u veliké vážnosti a přemnozí protestanté svěřují právě těmto školám své děti. Zvláště sestry řeholní vedou sobě při výchově mladých dívek tak výtečně, že sotva kdy která z bývalých chovank se vyskytne, která by s největší sympatií o nich nemluvila. Horlivost a obětavost, se kterou se římsští duchovní svému povolání věnují, nejvíce při návštěvách ubo- kých v nemocnicích a vězeních zasluhuje neobmezené chvály. — Zajisté pozoruhodné to svědectví z úst protivné strany a to právě v době, kdy se proti církvi katolické, proti řeholím a misionářům veliké nepřátelské moci na odpor staví. Nás dotýká se podobné svědectví mile a uspokojivě. *Fl. R.*

Kéž by tak bylo i u nás všude! Polská Szkoła píše: »Dne 19. října t. r. rozloučilo se učitelstvo okresu zaleszczyckého se svým inspektorem p. Jul. Łowickým, přeloženým v téže hodnosti do Peczeniżyna. Jen pět let působil v onom okesu, leč v tom krátkém čase dobyt si lásky i vážnosti učitelstva a srdečné přízně všech, s nimiž se blíže stýkal. Horlivá práce na povznesení osvěty mezi lidem, péče o vážnost stavu učitelského, spravedlivé a jemné jednání -- to byly jeho zásady, jimž byl vždycky věren. Jimi získal sobě všeobecné lásky a vážnosti«.

Z rozpočtu říšského na školství na r. 1902. uvádíme: Na stavbu české techniky v Brně jest k dispozici z minulých let ještě povolená suma 357.000 K. — Řádný rozpočet pro tutéž techniku stoupl o 76.236 K, z toho pro professory a úředníky 38.865, pro sluhy 2400. Mimořádně se má povoliti na zařízení 7300 K a paušál 100.000 K za příčinou otevření roku 1901/3. Pro výchovu profesorů na vysokých školách žádá se jako roku 1901. K 73.200. — Soukromému gymnasiu moravsko-ostravskému zvýšena subvence ze 4000 K na 8000 K, místeckému ze 4000 K na 10.000 K, ústavům »Vesny« v Brně z 12.000 K na 14.000. Na zařízení povoleno gymnasiím v Prostějově 2000 K, ve Strážnici 3500 K, v Boskovicích 1000 K. Na stavbu české průmyslové školy v Brně poslední lhůta 12.000 K a následkem aktivování vyšší průmyslové školy mimořádně 187.776 K. — K tomu dodává »Hlídkka«: Uvážíme-li, že všechny ty školy jsou potřebné, tudíž mají býti vydržovány státem tak, jako vydrží školy německé a bohatě je opatruje i tam, kde jsou méně nutné, ne-li zbytečné, vidíme, že rozpočet státní, pokud se týká českého národa, je velmi skrovný. Kdybychom vedle sebe postavili obrovité sumy, věnované na školy německé a sumy na české školy určené, tu bychom užasli, jak se nám přeje a jak podporují ve Vídni snahy národa českého, jehož všestranný rozvoj pro říši rakouskou je základní podmínkou životní.

Jaký význam přisuzuje se výchovu mládeže v Rakousku, poznáváme nejlépe z toho: ministr vyučování požádal o 160.625 K méně než roku předešlého, za to však rozpočet ministerstva zemské obrany zvýšen o 3.429.477 K, rozpočet společné armády zvýšen o 12.866.818 K.

Umění do školy. Umělecká výchova mládeže stala se heslem nových směrů, které ve střízlivé učebny i našich škol přivéstí mají proud svěžího vzduchu. Otázka tato byla též v nedávné valné schůzi »Dědictví Komenského« obšírně projednávána. Na reálnou půdu dostane se podnikem »České grafické společnosti Unie«, jenž ponese název Umění pro školu a dům. Tím i program díla, totiž nástěnných obrazů, jest určen. Provedení bude cestou barevné litografie, takže umělec sám na kámen bude kresliti. Reprodukce tudíž bude míti cenu skutečných originálů. Kolem podniku seskupena jest řada odborníků z kruhů učitelských i uměleckých a není pochyby, že podnik má zajištěn zájem všeho učitelstva i všech přátel školství českého.

Anglické vydání Komenského Labyrintu světa vyšlé nákladcm světoznámé londýnské firmy Sonnenscheinovy, dochází u anglické kritiky neobyčejně vřelého přijetí a ocenění. První vydání tohoto díla — z něhož značný počet výtisků prodán byl v New-Yorku — bylo v několika týdnech vyprodáno a bude přikročeno ihned k uspořádání druhého vydání. Anglické časopisy píší s uznáním

o obsahu a umělecké formě díla samého, tak i o plynném a bezvadném překladu z péra hr. Lützowa, jehož překvapující dokonalostí v ovládnutí anglické řeči děkují, že se stalo dílo Komenského přístupným i širším vrstvám anglického obecnstva.

Dostala řád — po smrti. Učitelce Karle Stenglerové v Kr. Vinohradech udělen byl řád Alžbětín pro zásluhy. Řád však byl na cestách celý rok, než došlo k doručení téhož zmíněné učitelce. Když konečně letos byl zjištěn její byt a řád jí měl být odevzdán, bylo zjištěno, že vyznamenaná před rokem již zemřela. Kde řád po celý rok vězel, dosud není známo.

Katolický spolek českého učitelstva je dosud i od některých kněží nedoceněn. Jsou kněží, kteří chodí do schůzí jednot, z nichž jsme byli vyloučeni, žádné schůze našeho spolku však dosud nenavštívili.

Poštovní spořitelny školní. K vybídnutí zemské rady školní v Čechách všechny okresní rady školní zaslaly správám škol návrh pošt. officiala Zahnera ohledně zřízení pošt. spořitelen školních k vyjádření a podání zprávy, doporučovala-li by se tato nová instituce.

Předsedou Ústř. spolku jednot učitelských na Moravě jest p. Růžička. (V předešlém čísle omylem oznámeno — Slaměník.)

Drobnosti. Černovickým zemským soudem odsouzeno bylo 30 rolníků do žaláře mezi 3—6 měsíci proto, že zničili začatou stavbu nové školní budovy. Stavební místo zdálo se jim vhodnější za pastviště, než za školu. Zrovna jako ze školy Alf. Štastného, dodávají denní listy. — Jak se z Bulharska sděluje, chce tamnější exarcha přivést celý exarchat bulharský do lůna církve katolické a vyjednává již s Římem. Zařídí prý se co nejdříve katolický patriarchát v Akridě. — Při jedné německé měšťanské škole v Brně zřízena jest tento rok pokusem čtvrtá třída pro žáky, kteří chtějí postoupiti do škol odborných. — Selské Listy píší, že nadučitel Jan Tauber v Rochovanech obdržel predikát: Jan baron Tauber z Taubenfurthu. — Promoce. Učitelka školy Minerviny sl. Marie Fabiánova bude promována doktorkou filosofie na české universitě dne 13. listopadu. — Na vídeňské universitě přihlášeno jest již pro zimní semestr 490 ženských posluchaček, mezi nimiž jsou dvě dcery ministrů, hraběnka Posadowská, jež studuje filosofii a slečna Iringaraa Möllerova, jež zvolila si církevní dějiny. — Místodržitelský stavební adjunkt a asistent geodaesie na technice ve Št. Hradci Jan Löschner skončil v těchto dnech rigorosa doktorátu technických věd. Je tudíž prvním Drem. ing. v Rakousku.

Uprázdňená místa učitelská.

Na Moravě. Def. učitele v Rosicích v sídle okr. školní radě v Brně na 5tř. č. škole do 10. prosince. Def. podučitele v Juliánově v sídle okr. škol. rady v Brně na 4tř. č. škole do 10. prosince. Učitele v Bojanovicích v sídle okres. školní rady v Hodoníně na 5tř. č. škole do 5. prosince. Učitele v Hrabůvce v sídle okr. školní radě v Hranicích na 1tř. č. škole do 30. listopadu. Defin. podučitelky ve Frenštátě v sídle okr. škol. radě v Místku na 5tř. č. škole do 15. prosince. Nadučitele v Majetíně v sídle okres. škol. rady v Olomouci na 3tř. č. škole do 15. prosince. Podučitele v Kostelci v sídle okr. škol. rady v Prostějově na 4tř. č. škole do 15. prosince. Učitelky odb. I. v Prostějově v sídle okr. škol. rady v Prostějově na měst. d. n. škole do 15. prosince. Def. podučitele v Tučíně v sídle okr. škol. radě v Přerově na 2tř. č. škole do 30. listopadu. Učitele v Nové Vsi v sídle okr. školní rady ve Šternberku na 1tř. něm. škole do 5. prosince. Podučitele ve Smilově v sídle okr. škol. radě ve Šternberku na 2tř. něm. škole do 10. prosince.

Časopisy a knihy redakci zaslané:

H. Taine: Dějiny literatury anglické. Přeložil prof. O. Sýkora. Sešit 1. a 2. Vydává a pořádá Josef Pelcl v Praze.

Praktický výklad středního katechismu. Seš. 13. Sepsal Fr. Kalvoda v Brně. Tiskem a nákladem papežské knihtiskárny bened. rajhradských.

Rozhledů po lidumilství, jediného filantropického našeho měsíčníku, vycházejícího redakcí JUC. Fr. Cyr. Vlka (v Praze, 359.—VII.) ve prospěch „Jub. ženského asyly císař. a král. Alžběty“ v Praze na Kampě, vydáno bylo právě 10. čís. IX. roč. s tímto bohatým obsahem: Text: Ferdinand Jan N. Kalous, světící biskup pražský: Pravá láska a lidumilnost k bližnímu. Dělnické zahrady. Oprava vídeňského chudinství. Fr. H. Žundálek: Valle di Pompei. Vzpomínka z cest po Itálii. (Část další.) Ferd. Dreyfus: Pomocné pracovny. (Část další.) Zprávy. Vyobrazení: Patronát mládeže v Praze: Hřiště učňův. Milosrdný samaritán. Marijan Gawalewicz: Duše v odletu. Novela z paměti mladého lékaře. Autorisovaný překlad Václava Kredby. (Část další.) Předplatné (ročně 4 K) přijímá Lotty Trakalová-Kheilová, choť ředitele akademie hr. Straky v Praze—III.

Jen s největšími oběťmi podařilo se Katolickému spolku českého učitelstva na Moravě založiti si svůj časopis „Vychovatelské Listy“, proto prosíme snažně, aby v zájmu dobré věci předplatné nám bylo co nejdříve zasláno, kde se tak dosud ještě nestalo.

Administrace.

Učitelská Zádruha na Moravě

zapsané společenstvo s obmezeným ručením
se sídlem **v Hulíně,**

přijímá vklady na spořitelní knížky a úrokuje je 4%.

C. k. daň důchodkovou platí spolek sám, aniž by ji vkladatelům srážel.

Poskytuje zápůjčky svým členům na směnky a dluhopisy na 5 1/2% za velmi příznivých podmínek.

K zaslání peněz poštou vydá »Zádruha« na požádání složení listy poštovní spořitelny.

Kdo pomoci potřebuje, ať obrátí se s celou důvěrou na starostu spolku p. **Jana F. Kořínka**, správce školy v Částkově u Uh. Brodu.

K dotazům budiž přiložena známka 20 hal. na odpověď.

Představenstvo.

»**Vychovatelské Listy**« vycházejí dvakrát za měsíc (5. a 20.)

Předplatné na rok obnáší 6 K.

Redakci vede Alois Adamec, učitel měšťanské školy v Ivančicích. — **Administrace:** Marie Chytilová, učitelka v Brně, Veselá ulice č. 13, posch. II., dvéře 10.

Nákladem spolku Katolických učitelů na Moravě.

Rukopisy, pak časopisy a knihy k posouzení a doporučení račte zaslati Al. Adamcovi, učitelů měst. školy v Ivančicích.

Všecky příspěvky se honorují.

Inserty účtují se levně.